

مهرنامه

Mehr Brief

جوزا ۱۳۹۹

شماره: ۰۴

در این شماره

خلاصه

فضای دیجیتالی در افغانستان به عنوان میدان جدیدی برای جنگ ایدئولوژیک در حال ظهور است که بازیگران اعم از دولت، گروه‌های سیاسی، جامعه مدنی و فعالان زن گرفته تا گروه‌های مذهبی محافظه کار و خشونت‌طلب، همگی برای تأثیرگذاری رقابت می‌کنند. رسانه‌های اجتماعی قلب این نبرد جدید را رقم می‌زنند.

گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب در افغانستان با الهام‌گرفتن از تجربه گروه‌های جهادی در خاور میانه، به شکل فعال از رسانه‌های اجتماعی برای سربازگیری و جنگ رسانه‌ای و اطلاعاتی استفاده می‌کنند. فعالیت این گروه‌ها می‌تواند بر روند رادیکال‌سازی آنلاین و تکثیر ایده‌های افراطی خشونت‌گرا در افغانستان تأثیر گسترده داشته باشد.

افغانستان یکی از جوان‌ترین کشورهای جهان است. این جوانان که بیش‌ترین مصرف‌کننده اینترنت و کاربران شبکه‌های اجتماعی‌اند با مشکلاتی نظیر خشونت دوامدار، فقر گسترده، فساد و بحران سیاسی که شرایط ساختاری برای رادیکال‌سازی را به وجود می‌آورد، دست به گریبان‌اند. در چنین شرایطی، فعالیت گروه‌های افراطی در اینترنت می‌تواند خطر گسترش افراطیت خشونت‌طلب را در میان جوانان افغان افزایش داده و دورنمای صلح و ثبات در کشور را با خطر مواجه کند.

جهادگران سایبری هم‌آویزی افراط‌گرایی و فناوری دیجیتال در افغانستان

الهام غرجی

دانشجوی مقطع دکترای رشته
سیاست بین‌الملل و حل منازعه

تماس با ما

 @AISS_Afg

 /AISSAfghanistan

 contact@aiss.af

 www.aiss.af

چکیده:

- فضای دیجیتال در افغانستان به عنوان میدان جدیدی برای جنگ ایدئولوژیک در حال ظهور است که بازیگران اعم از دولت، گروه‌های سیاسی، جامعه مدنی و فعالان زن گرفته تا گروه‌های مذهبی محافظه کار و خشونت‌طلب، همگی برای تأثیرگذاری رقابت می‌کنند. رسانه‌های اجتماعی قلب این نبرد جدید را رقم می‌زنند.
- گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب در افغانستان با الهام گرفتن از تجربه گروه‌های جهادی در خاور میانه، به شکل فعال از رسانه‌های اجتماعی برای سربازگیری و جنگ رسانه‌ای و اطلاعاتی استفاده می‌کنند. فعالیت این گروه‌ها می‌تواند بر روند رادیکال‌سازی آنلاین و تکثیر ایده‌های افراطی خشونت‌گرا در افغانستان تأثیر گسترده داشته باشد.
- افغانستان یکی از جوان‌ترین کشورهای جهان است. این جوانان که بیش‌ترین مصرف‌کننده اینترنت و کاربران شبکه‌های اجتماعی‌اند با مشکلاتی نظیر خشونت دوامدار، فقر گسترده، فساد و بحران سیاسی که شرایط ساختاری برای رادیکال‌سازی را به وجود می‌آورد، دست به گریبان‌اند. در چنین شرایطی، فعالیت گروه‌های افراطی در اینترنت می‌تواند خطر گسترش افراطیت خشونت‌طلب را در میان جوانان افغان افزایش داده و دورنمای صلح و ثبات در کشور را با خطر مواجه کند.

معرفی

افغانستان با جوی که در دو دهه اخیر شاهد پیشرفت و ترقی در بخش‌های آموزشی، جامعه مدنی، ارزش‌های دموکراتیک و نهادسازی بوده، اما هنوز با چالش‌های روزافزون افراط‌گرایی مذهبی خشونت‌طلب روبه‌رو است. گروه‌های افراط‌گرای مذهبی خشونت‌طلب که در گذشته از مساجد و مدارس برای نفوذ ایدئولوژی‌های مذهبی‌شان استفاده می‌کردند، اکنون به صورت گسترده از فضای مجازی به خصوص شبکه‌های اجتماعی برای ترویج ایدئولوژی جهاد و افراطیت مذهبی استفاده می‌کنند.

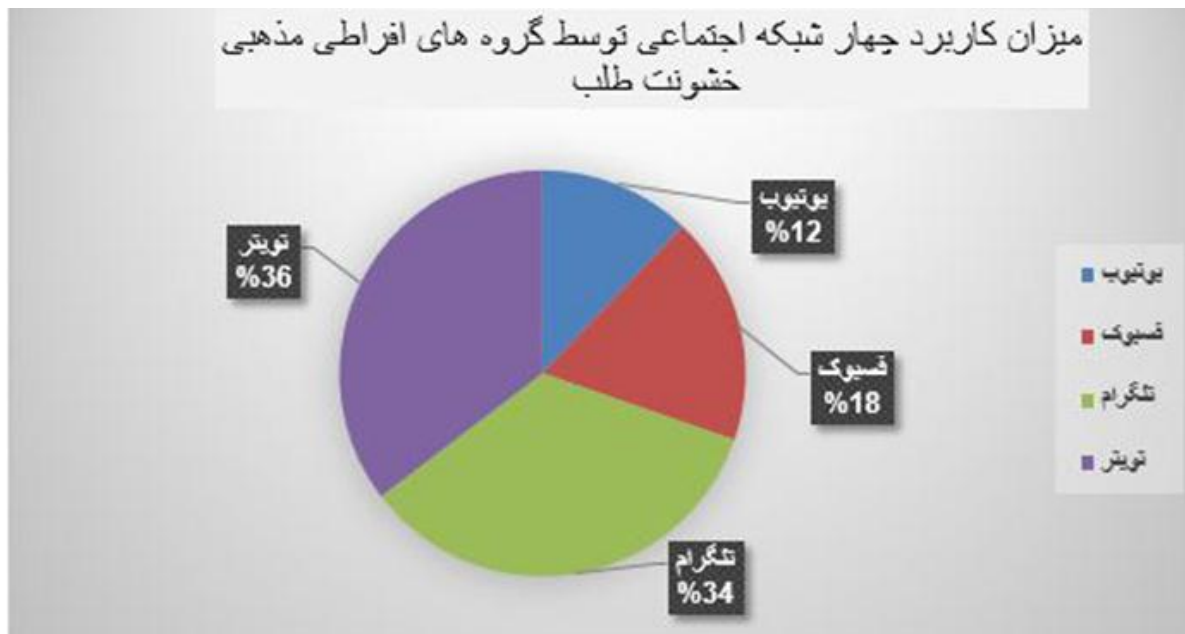
پژوهش نشان می‌دهد که فضای مجازی در افغانستان به میدان جدید نبرد ایدئولوژیکی میان بازیگران مختلف از جمله حکومت، گروه‌های سیاسی، جامعه مدنی، فعالان حقوق زن و به‌ویژه گروه‌های به شدت افراطی خشونت‌طلب و محافظه‌کار تبدیل شده و رسانه‌های اجتماعی مرکز حیاتی این میدان نبرد را شکل می‌دهد.

این پژوهش نشان می‌دهد که گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب در افغانستان با الهام گرفتن از تجربه‌ی گروه‌های جهادی در خاور میانه، به شکل فعال از رسانه‌های اجتماعی برای سربازگیری و جنگ رسانه‌ای و اطلاعاتی استفاده می‌کنند. به عقیده الهام غرجی، نویسنده‌ی این پژوهش، فعالیت این گروه‌ها می‌تواند بر روند رادیکال‌سازی آنلاین و تکثیر ایده‌های افراطی خشونت‌گرا در افغانستان تأثیر گسترده داشته باشد. افغانستان یکی از جوان‌ترین کشورهای جهان است که بیش‌تر از ۶۴ درصد نفوس آن را جوانان زیر ۲۵ سال تشکیل می‌دهند. این جوانان که بیش‌ترین مصرف‌کننده‌ی اینترنت و کاربران شبکه‌های اجتماعی‌اند با مشکلاتی نظیر خشونت دوامدار، فقر گسترده، فساد و بحران سیاسی که شرایط ساختاری برای رادیکال‌سازی را به وجود می‌آورد، دست به گریبان‌اند. در چنین شرایطی، فعالیت گروه‌های افراطی در اینترنت می‌تواند خطر گسترش افراطیت خشونت‌طلب را در میان جوانان افغان افزایش داده و دورنمای صلح و ثبات در کشور را با خطر مواجه کند.

یافته‌های اساسی پژوهش

در این پژوهش حدود ۲۸۰ کانال و آدرس‌های گروهی مربوط به گروه‌های طالبان، داعش و شبکه‌های سلفی خشونت‌گرا در فیس‌بوک، توئیتر، تلگرام و یوتیوب مورد ارزیابی قرار گرفته است. کانال‌های که مورد ارزیابی قرار گرفته شامل حساب‌های رسمی و یا حساب‌های فعالان رسانه‌ای و سخن‌گویان گروه‌های افراطی خشونت‌گرای مذهبی می‌شوند. این حساب‌ها که بین هزار تا ۲۵۰ هزار و بیش‌تر از آن عضو یا دنبال‌کننده دارند براساس شواهدی دال بر فعالیت هدفمند رسانه‌ای برای ترویج افراطیت و حمایت از گروه‌های افراطی خشونت‌گرای مذهبی در افغانستان انتخاب شده و شامل حساب‌های شخصی افراد عادی طرفدار این گروه‌ها نمی‌شود. تمام این کانال‌ها و حساب‌های که برای ارزیابی انتخاب شده، به یکی از دو زبان پشتو و فارسی و یا هر دو فعالیت دارند. شماری از آن‌ها مطالبی را نشر می‌کنند که در آن مخاطبان در ایران، افغانستان، پاکستان و تاجیکستان به‌صورت کلی هدف قرار می‌گیرند؛ مانند بعضی کانال‌های سلفی ایرانی و یا کانال‌های تاجیکی مرتبط با گروه داعش که یک قسمت مهم مخاطبان آن‌ها را شهروندان افغانستان نیز تشکیل می‌دهند.

در این پژوهش آمده است که حضور و میزان فعالیت افراطیون مذهبی خشونت‌طلب در فضای دیجیتالی افغانستان نسبت به آماری که در این پژوهش ارائه شده، به مراتب بیش‌تر و گسترده‌تر است و این پژوهش در واقع یک ارزیابی اجمالی از این پدیده به‌شمار می‌رود. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی توئیتر و تلگرام به‌دلیل داشتن ویژگی‌های فنی و کاربرد رسانه‌ای بیش‌تر از دیگر شبکه‌ها مورد استفاده‌ی گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب در افغانستان قرار دارند؛ توئیتر به‌دلیل ویژگی میکرو بلاگینگ (نشر مطالب با محتوای کم) و جایگاه آن در پیام‌رسانی بین‌المللی و جنگ اطلاعاتی، و تلگرام به‌دلیل داشتن فناوری رمزگذاری شده و قابلیت برقراری ارتباطات امن و مطمئن از محبوبیت نسبی بیش‌تری بین گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب برخوردار است.

تویتر به‌دلیل قابلیت ارتباطات جهانی در صدر شبکه‌های اجتماعی مورد استفاده گروه‌های افراطی قرار دارد - نمودار: اطلاعات روز

از نظر تعداد، بعد از توئیتر و تلگرام، بیشترین کانال‌های مربوط به گروه‌های افراطی خشونت‌گرا در شبکه‌های اجتماعی فیس‌بوک و یوتیوب قرار دارد. این آمار البته در سطح کل مطرح است. در سطح گروهی، تفاوت در این خصوص زیاد است. به‌طور مثال ۹۰ درصد آدرس‌های مربوط به شبکه‌های سلفی در فیس‌بوک است. با آن‌که شبکه اجتماعی فیس‌بوک بیشترین کاربر را در افغانستان دارد، برخی دیگر از گروه‌های افراطی، به‌ویژه طالبان و داعش کم‌تر از آن استفاده می‌کنند، چون شبکه‌های اجتماعی فیس‌بوک و یوتیوب سیاست‌های سخت‌گیرانه‌تری را برای جلوگیری از نشر محتوای خشونت‌آمیز و رادیکالیستی عملی می‌کند.

در پژوهش هم‌چنان آمده که در شش ماه گذشته شبکه اجتماعی تلگرام در سطح گسترده کانال‌های مرتبط با گروه‌های افراطی خشونت‌طلب را حذف کرده که این اقدام روی میزان فعالیت و شمار کانال‌های گروه‌های افراطی خشونت‌طلب در آن در فضای مجازی افغانستان هم تأثیر کرده است. اما بررسی‌های این پژوهش نشان می‌دهد که کانال‌های حذف‌شده بعد از چند روز و با استفاده از میکانیسم‌های آنلاین و آفلاین نشر و پخش لینک دوباره فعال می‌شود و بعضی نیز به شبکه‌های اجتماعی دیگر کوچ می‌کنند.

بخش دیگری از یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که گروه‌های طالبان و شاخه خراسان دولت خودخوانده اسلامی (داعش) دو بازیگر اصلی‌اند که افراطیت مذهبی خشونت‌آمیز را در فضای شبکه‌های اجتماعی افغانستان شکل می‌دهند. سومین بازیگر فعال تمام شبکه‌های افراطی سلفی را شامل می‌شود که در اغلب موارد از کدام گروه افراطی خاصی نمایندگی نمی‌کنند، اما نقش بسیار مهم و فعالی را در حمایت ایدئولوژیک افراطیت خشونت‌آمیز در افغانستان بازی می‌کنند. این سه گروه افراطی خشونت‌طلب به‌صورت مجموعی بیش‌تر از ۲,۳ میلیون (دو میلیون و ۳۹۲ هزار و ۱۶۵) عضو یا دنبال‌کننده در چهار شبکه اجتماعی پیش‌تاز در افغانستان از جمله توئیتر، فیس‌بوک، تلگرام و یوتیوب دارند.

گروه‌های افراط‌گرای سلفی بیش‌تر فعالیت را در فضای مجازی انجام می‌دهند - نمودار: اطلاعات روز

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که کانال‌های مربوط به شبکه‌های افراطی سلفی دارای بیش‌ترین میزان عضویت در فضای مجازی افغانستان است. کانال‌ها و حساب‌های مرتبط با این گروه ۱,۴ میلیون از کل حدود ۲,۳ میلیون دنبال‌کننده را در فضای مجای افغانستان به خود اختصاص داده که ۹۰ درصد آن در شبکه اجتماعی فیس‌بوک قرار دارند.

براساس یافته‌های این پژوهش، کانال‌های مرتبط با گروه طالبان حدود یک میلیون (۹۲۵ هزار و ۹۴۲) از کل حدود ۲,۳ میلیون دنبال‌کننده در فضای مجازی افغانستان به خود اختصاص داده که ۶۰ درصد آن‌ها در تویتر و ۲۹ درصد در فیس‌بوک و بقیه آن در تلگرام و یوتیوب حضور دارند.

براساس این پژوهش، کانال‌ها و حساب‌های کاربری مرتبط با شاخه خراسان گروه داعش کم‌تر از پنج هزار دنبال‌کننده یا حامی دارند که فقط ۰,۵ درصد کل مطالب نشرشده خشونت‌آمیز و رادیکال در چهار شبکه اجتماعی پیش‌تاز در افغانستان به خود اختصاص داده‌اند.

در این پژوهش تصریح شده که آمار تعداد کل دنبال‌کنندگان یا حامیان کانال‌ها و حساب‌های کاربری گروه‌های افراطی خشونت‌طلب شمار دقیق آن بوده نمی‌تواند چون یک نفر می‌تواند در عین حال در هر چهار شبکه، کانال‌ها و حساب‌های کاربری مرتبط با گروه‌های افراطی را دنبال کند. همچنان تصریح کرده است که هم‌هی دنبال‌کنندگان ممکن در افغانستان نباشند، چون هرکس از هر گوشه‌ی دنیا می‌تواند کانال‌ها و صفحات مرتبط با گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌طلب را دنبال کند.

گروه‌های افراط‌گرا از چه استراتژی‌های استفاده می‌کنند؟

گروه‌های افراط‌گرای مذهبی خشونت‌طلب فعال در افغانستان از ترفندها و استراتژی‌های متفاوت برای ترویج افراطیت و جذب حامی از میان شهروندان به‌خصوص جوانان، استفاده می‌کنند.

گروه طالبان درشت‌ترین بازیگر افراطی خشونت‌گرا در فضای مجازی و اجتماعی افغانستان است که ضمن داشتن وب‌سایت رسمی به زبان‌های فارسی، پشتو، عربی، انگلیسی و اردو، دارای کانال‌های زیاد در شبکه‌های اجتماعی به زبان‌های پشتو و فارسی و حتا ازبکی و روسی است. افراد این گروه تقریباً از تمام شبکه‌های اجتماعی پیش‌تاز در افغانستان استفاده می‌کنند. نشرشدن پروپاگاندا و تبلیغات این گروه در تمام شبکه‌های اجتماعی پیش‌تاز در افغانستان به چند زبان، این گروه را به فعال‌ترین مهره‌ی افراط‌گرای مذهبی خشونت‌آمیز در افغانستان تبدیل کرده است.

براساس این پژوهش، اولین حساب رسمی مربوط به این گروه در سال ۲۰۱۱ در تویتر ایجاد شد که پس از چندی از طرف این شبکه مسدود شد. یک دهه بعد از تأسیس اولین حساب رسمی طالبان در تویتر، حالا فعالان رسانه‌ای این گروه در شبکه‌های اجتماعی به‌صورت گستره حضور دارند، استدیوی مجازی و نشرات فعال دارند. این یک تغییر بنیادی برای گروهی به‌شمار می‌رود که در دوران تسلطشان بر اکثریت خاک افغانستان رویکرد به‌شدت محافظه‌کارانه و خصمانه در برابر استفاده از تکنولوژی مدرن داشتند،

این تغییر احتمالاً در پاسخ به تحولات دموگرافیکی صورت می‌گیرد که در مدت ۲۰ سال گذشته و پس از سقوط حکومت طالبان در افغانستان رونما شده است. مهم‌ترین هدف طالبان از استفاده رسانه‌های اجتماعی جذب نیروهای جدید و کسب مشروعیت اجتماعی و یا پیش‌برد جنگ روانی است. بخش مهمی از نشرات این گروه در شبکه‌های اجتماعی را محتواهای محرک

و ترغیب‌کننده برای جوانان به کنش‌های افراطی چون جهاد و شهادت تشکیل می‌دهد. کانال‌های طالبان صدها ساعت فلم مستند، گفت‌وگو با جنگ‌جویان و تصویرهای انگیزشی را نشر کرده که ضمن تبلیغ و ترویج جهادگری و روحیه استشهادی در میان جوانان، در پی خلق روایت بدیل از جنگ در افغانستان و خلق مشروعیت برای این گروه است. در این تبلیغات، طالبان خود را «یک جنبش ملی آزادخواهی مسلمانان مظلوم» در برابر «اشغال خارجی‌ها» معرفی می‌کنند و این هسته اصلی روایت طالبان از جنگ جاری و استراتژی بسیج‌شان را تشکیل می‌دهد.

شبکه اجتماعی تویتر در میان کاربران رسانه‌های اجتماعی افغانستان خیلی مروج نیست و نسبت به فیس‌بوک به مراتب کم‌تر شناخته شده است، اما بررسی این پژوهش نشان می‌دهد که فعالان رسانه‌ای گروه طالبان به‌گونه‌ی خاصی بیش‌تر روی تویتر تمرکز دارند؛ چون این گروه به‌صورت حساب‌شده به دنبال تأثیرگذاری روی مخاطبان بین‌المللی می‌باشد. براساس یافته‌های این پژوهش، ۵۳ درصد کانال‌های مربوط به طالبان در تویتر فعال است. از ۱۸۰ کانال متعلق به طالبان که در این پژوهش بررسی شده، ۷۰ کانال آن در مدت زمان میان اگست ۲۰۱۸ تا دسامبر ۲۰۱۹ زمانی که مذاکرات صلح میان طالبان و ایالات متحده امریکا در قطر جریان داشت، ایجاد شده است.

در جریان مذاکرات صلح میان طالبان و امریکا در قطر فعالیت اعضای این گروه در تویتر به مراتب افزایش یافته است.

در این پژوهش آمده که در زمان مذاکرات صلح میان امریکا و طالبان، بیش‌تر فعالان گروه طالبان در تویتر و در مواردی زیادی به زبان انگلیسی مطلب می‌نوشته و به‌دنبال تأثیرگذاری روی مخاطبان بین‌المللی بوده‌اند. با حضور در تویتر و نوشتن به زبان انگلیسی، فعالان این گروه به‌صورت ضمنی در پی تغییر چهره‌ی این گروه در نزد خارجی‌ها از یک گروه روستایی‌های بی‌سواد مذهبی و متعصب به گروهی که دیگر با دنیا مدرن بیگانه نیست، نیز بوده‌اند.

شاخه‌ی خراسان گروه خودخوانده دولت اسلامی (داعش) دومین بازیگر افراطی خشونت‌گرا در فضای مجازی افغانستان است. گرچند پس از دست‌گیری رهبری این گروه توسط نیروهای امنیتی افغانستان، آینده‌ی آن از نظر تشکیلات و ساختارهای فیزیکی با پرسش‌های جدی مواجه است، اما از نگاه ایدیولوژیک این گروه همچنان زنده است و فعالیت آن و به‌صورت آنلاین همچنان ادامه دارد.

در این پژوهش آمده که تمرکز اصلی این گروه روی شبکه اجتماعی تلگرام است که بیش تر از سوی اعضای تاجیکستانی این گروه مدیریت می‌شود. فعالان آن در شبکه‌های دیگر مثل فیس‌بوک و یوتیوب بیش تر در عقب کانال‌های مذهبی سلفی پنهان می‌شوند. کانال‌های این گروه خشن‌ترین و رادیکال‌ترین مطالب را به نشر می‌رساند. در شش ماه گذشته حذف شمار زیادی از کانال‌های مربوط به گروه‌های افراطی خشونت‌گرا از سوی تلگرام سبب کاهش در شمار کانال‌های مرتبط با داعش در افغانستان شده است.

براساس این پژوهش، محتوای تبلیغاتی این گروه مانند طالبان معطوف به دعوت به جنگ علیه دولت افغانستان، خارجی‌ها و ارزش‌ها و نظام‌های دموکراتیک و نیز شیعیان است. اخیراً گروه طالبان هم از نگاه این گروه مردود شمرده می‌شود.

شاخه خراسان گروه داعش، مانند طالبان از رسانه‌های اجتماعی برای سرپازگیری نیز استفاده می‌کند. گروه‌های هدف این گروه را جوانان در افغانستان و آسیای میانه تشکیل می‌دهند. پس از امضای توافق‌نامه صلح میان امریکا و طالبان، یک بخش تبلیغات رسانه‌ای این گروه متمرکز بر ایجاد شکاف در میان جنگ‌جویان طالبان و جذب آن‌ها به داعش بوده است. فعالان رسانه‌ای گروه داعش در تلاش است که میان صفوف طالبان رخنه کرده و آن‌ها را جذب گروه خود کنند. گروه‌های ناراضی طالبان دومین گروه بزرگ محلی پس از سلفی‌ها بودند که در سال ۲۰۱۵ داعش شاخه‌ی خراسان را با طالبان پاکستانی ایجاد کردند.

یافته‌های این پژوهش همچنان نشان می‌دهند که شبکه‌های افراطی سلفی و وهابی سومین بازیگر فعال در ایکوسیستم رسانه‌ای گروه‌های افراطی خشونت‌گرا در فضای مجازی افغانستان‌اند. با آن‌که این شبکه‌ها از کانال‌های کم‌تری نسبت به گروه طالبان در شبکه‌های اجتماعی برخوردارند، اما از بزرگ‌ترین میزان عضویت یا دنبال‌کننده در فضای مجازی افغانستان برخوردارند. در این پژوهش آمده است که شبکه‌های سلفی خشونت‌طلب در کنار تبلیغ ایدئولوژی جهاد علیه دولت افغانستان و هم‌پیمانان غربی‌اش در پی تحریک احساسات فرقه‌ای در افغانستان‌اند.

این تحقیق می‌افزاید که شبکه‌های سلفی با وجود مخالفت بخش‌های مختلف جامعه افغانستان به‌شمول امامان حنفی در افغانستان، رو به رشد است. گرچند این شبکه‌ها در اکثر موارد از سازمان مسلح مشخصی نمایندگی نمی‌کنند، در مواردی شواهدی مبنی بر رابطه با داعش در کانال‌های سلفی دیده می‌شود. براساس این تحقیق، سلفیت افراطی هسته‌ی مرکزی اندیشه داعش را تشکیل می‌دهد و افراطیون سلفی اولین کسانی بودند که با اولین اعلانات داعش در افغانستان در سال ۲۰۱۵ جذب این گروه شدند.

در این پژوهش آمده که ۹۰ درصد کانال‌های مرتبط با شبکه‌های سلفی افراطی در فیس‌بوک قرار دارند. کانال‌های این شبکه‌ها مانند طالبان و داعش در فضای مجازی مخاطبان خودشان را بر علیه ارزش‌های دموکراتیک، آزادی‌های مدنی و به‌صورت ویژه حقوق زنان تشویق و ترغیب می‌کنند.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در مقابل فعالیت گروه‌های افراط‌گرای مذهبی خشونت‌آمیز در فضای مجازی، جوانان افغانستان به‌صورت فعال در عقب‌راندن آن از فضای مجازی فعالیت می‌کنند، اما تلاش‌های اخیر برای برگرداندن گروه طالبان به قدرت، این فعالان مدافع دموکراسی، حقوق زن و ... را با چالش مواجه می‌کند.

این پژوهش هشدار می‌دهد که فعالیت گروه‌های افراطی مذهبی خشونت‌گرا در فضای مجازی افغانستان بر مشکلات امنیتی و سیاسی در افغانستان خواهد افزود. در قدم اول، فعالیت این گروه‌ها در شرایطی که اکثر مردم به‌ویژه جوانان با چالش‌های جدی

از جمله فقر گسترده، فساد، بیکاری، بحران سیاسی-اجتماعی و خشونت‌های پایدار روبه‌رویند، خطر رادیکالیزاسیون را در میان جوانان افزایش می‌دهد.

در قدم دوم، کانال‌های افراطی خشونت‌گرا در شبکه‌های اجتماعی به گستره‌ی نفوذ ایدئولوژیک گروه‌های افراطی مانند طالبان که قبلاً در مناطق دوردست و روستایی نفوذ داشتند در یک سطح وسیع‌تر در افغانستان کمک می‌کنند. در قدم سوم، فعالیت این گروه‌ها در فضای مجازی، خصوصاً فعالیت‌های شبکه‌های سلفی خشونت‌گرا در شبکه‌های اجتماعی باعث تشدید روحیه فرقه‌گرایی و خلق دینامیک‌های جدید منازعه در افغانستان خواهد شد که این امر روی دورنمای صلح و ثبات کشور تأثیر منفی می‌گذارد.

چندین نفر به‌شمول نوزادان و زنان در این حمله افراط‌گرایان مذهبی کشته شدند - عکس: شبکه‌های اجتماعی

در قدم چهارم، ترویج افراطیت مذهبی از طریق کانال‌های مربوط به گروه‌های افراطی خشونت‌گرا در دراز مدت نورم‌های مذهبی مبتنی بر مدارای اجتماعی و سیاسی در افغانستان را تحت تأثیر قرار خواهد داد. این امر با در نظر داشت تضعیف‌شدن نهادهای سنتی مذهبی در سال‌های پسین در افغانستان زمینه را برای نفوذ اجتماعی و رهبری گروه‌ها و قرائت‌های افراطی‌تر از دین در افکار عامه آماده می‌کند.

با در نظر داشت این‌که حذف کانال‌های افراطی از اینترنت دشوار است، این پژوهش پیشنهاد می‌کند که برای جلوگیری از تأثیر فعالیت گروه‌های افراطی خشونت‌گرا در فضای مجازی افغانستان، آگاهی عامه از خطرات آن‌ها باید افزایش داده شود و روی امنیت و مصونیت اینترنت برای کاربران در افغانستان سرمایه‌گذاری و کار صورت گیرد. وارد شدن جامعه‌ی مدنی به بحث افراط‌گرایی، تقویت نهادهای مدنی و گروه‌ها و افکار مذهبی میانه‌رو می‌تواند در درازمدت به رشد توان و ظرفیت اجتماعی برای مواجهه با مشکل و حل‌گرایش‌های افراطی در کشور کمک کند.

در مورد نویسنده

الهام غرجی دانشجوی مقطع دکترای رشته سیاست بین‌الملل در دانشگاه کویمبا کشور پرتغال می‌باشد. تحقیقات وی بر سیاست خارجی و پویایی امنیتی در منطقه وسیعتر کاسپین پس از شوروی متمرکز است. غرجی همچنین به عنوان تحلیل‌گر ارشد با نهاد پژوهشی گروه سیک‌دیف (SecDev Group) همکاری دارد. مطالعه حاضر با حمایت گروه سیک‌دیف انجام شده است. نظرات بیان شده اما بازتاب دهنده دیدگاه نویسنده است.

نوت: متن اصلی این پژوهش به زبان انگلیسی می‌باشد که از سوی انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان در چهارمین شماره از مهرنامه به نشر رسیده است. برگردان این مقاله به فارسی از سوی روزنامه اطلاعات روز انجام شده است.

مهرنامه

Mehr Brief

سلسله نوشته‌های مهرنامه با هدف جمع‌آوری و نشر مقالات و رساله‌های علمی از نویسندگان صاحب نام داخلی و بین‌المللی در پیوند با روند مذاکرات صلح منتشر می‌شود. سلسله نشریات مهرنامه دربرگیرنده نظرات، انتقادات و دیدگاه‌های علمی نویسندگان پیرامون موضوعات مرتبط با منازعه افغانستان، روند مذاکرات صلح و نیز توافق صلح توسط دولت جمهوری اسلامی افغانستان، دولت ایالات متحده و سایر شرکا، می‌باشد.

اصل و ریشه واژه مهر هندو- ایرانی است. مهر از ریشه "میثر" گرفته شده که از کهن‌ترین خدایان ایران باستان است. مهر یا میترا در زبان فارسی به معنای «فروغ، روشنایی، دوستی، پیوستگی، پیوند و محبت» است و ضد دروغ، دروغ‌گویی، پیمان شکنی و نامهربانی. مهر واژه‌ای است که پیوند به خدا دارد و بهترین هدیه الهی است. مهر، دریچه‌ای بسوی افق‌های روشن و فردای بهتر است. در فرهنگ‌های فارسی مهر را فرشته مهربانی، دوستی و خرد معنا کرده‌اند که نیکویی، مهرورزی و آرامش ببار می‌آورد.

تماس با ما

 @AISS_Afg

 contact@aiss.af

 /AISSAfghanistan

 www.aiss.af

